

Docenten Duits willen het vak vernieuwen

Achtergrond - 11 oktober 2022 - Auteur: Wiebke Pittlik

Te weinig docenten, steeds minder lesuren en een eindexamen dat knelt als een korset; het schoolvak Duits zit in een benarde positie. Het Duitsland Instituut Amsterdam (DIA) vroeg ruim driehonderd docenten naar hun ervaringen in de dagelijkse lespraktijk. De enquête 'Docenten Duits aan het woord' is vrijdag in Zwolle gepresenteerd aan een publiek van beleidsmakers, docenten en andere betrokkenen uit het onderwijs.

Opvallend aan de uitkomsten is dat 30 procent van de ondervraagde docenten aangeeft dat het aantal uren Duits per week in de onderbouw is afgenomen. In de bovenbouw ziet 24 procent een afname. Duits levert volgens hen vooral uren in ten behoeve van flexuren, projecturen en andere vormen van onderwijsvernieuwing. Door een tekort aan leraren vallen ook incidenteel veel uren uit, en worden beginnende docenten en stagiaires in het diepe gegooid, zeggen docenten die hebben meegewerkt aan de verdiepende interviews waarmee de enquête is aangevuld.

Veelzeggend is ook de gemiddelde leeftijd van de respondenten: 46,5 jaar. Veel docenten Duits gaan de komende jaren met pensioen en de nieuwe aanwas is veel te gering. Het lerarentekort wordt ieder jaar nijpender.

Een breed gedeelde wens onder de docenten is dat het eindexamen Duits op de schop gaat. Nu wordt alleen leesvaardigheid getoetst tijdens het Centraal Schriftelijk Eindexamen, en dat heeft tot gevolg dat docenten veel tijd besteden aan het oefenen met oude krantenartikelen en oude examens. Dat wordt als niet erg motiverend ervaren. Die tijd kan beter worden besteed aan het oefenen van gesprekjes of het overbrengen van kennis van het land en het nut van het spreken van de taal, vinden de docenten.

Dalende leerlingenaantallen

In 2022 was een sterke daling te zien van het aantal leerlingen dat eindexamen deed in Duits, becijferde het Duitsland Instituut Amsterdam. Dat had te maken met de mogelijkheid om een vak te schrappen in verband met de gemiste lessen door de

coronapandemie. Maar de daling is al eerder ingezet en zet sinds 2018 gestaag door.

Datzelfde geldt voor grammatica, ook dat is zonde van de tijd, vinden veel leraren. De complexe grammatica schrikt leerlingen af. “De focus op grammatica, met name geestdodende zinsontleding en naamvallen - *das ist die reinste Zeitverschwendung* (pure tijdverspilling)”, citeert het rapport een docent. “Voor de Duitse productieve taalvaardigheid tot niveau B2 is dat helemaal niet nodig.”

Docent Stef Hudepohl van het Noordik Lyceum in Almelo knikt driftig tijdens de presentatie van de resultaten. Op zijn school duren de lessen nog maar 40 minuten, sommige klassen heeft hij 80 minuten in de week; dat is niet genoeg, merkt hij. “Wat mijn vak leuk maakt, daar is geen tijd meer voor: eens een film kijken, of een gesprek met de klas over een actueel onderwerp.”

Hudepohl zou ook liever de grammatica loslaten. Schrijfvaardigheid is minder relevant geworden dan vroeger, zegt hij. “Wie een brief in het Duits moet schrijven, kan hem gewoon door Google laten vertalen, dat doen leerlingen ook trouwens.” Hij zou liever oefenen met realistische taalsituaties en dwingt zichzelf om toch tijd te maken voor een bezoek aan een Duitse theatervoorstelling in Münster. “Maar dat moet je goed voorbereiden, dat kost je al snel tien uren.”

U kunt de resultaten van de [Enquête 2022: docenten Duits aan het woord](#) online raadplegen

Leesplezier

Docenten delen in het onderzoek ook hun ideeën om leerlingen aan het lezen te

krijgen. Tijdens de presentatie in Zwolle werd hier in een brainstormsessie nog verder op ingegaan. Leerlingen zelf een boek laten kiezen blijkt te motiveren, net als werken met korte literaire teksten in plaats van oude eindexamens of krantenartikelen.

Het merendeel van de ondervraagden zou graag meer Duits spreken met de leerlingen tijdens de les. Maar dat blijkt nog niet zo eenvoudig. Het ontbreekt de leerlingen aan woordenschat en zelfvertrouwen en docenten vrezen dat ze niet worden begrepen. Vakdidacticus Sebastiaan Dönszelmann van de Vrije Universiteit geeft de tip om hier samen met de docenten van de andere talen werk van te maken. Dan lukt het beter, is zijn ervaring, en dan raken de leerlingen er aan gewend. Volgens Dönszelmann zou 70 procent van de tijd Duits moeten worden gesproken, maar dan wel op een niveau dat is aangepast aan de leerlingen. "Als je wilt leren zwemmen kun je ook niet alleen droogzwemmen, je moet het water in. En de docent moet dan zorgen dat het water goed op temperatuur is."

Aanbevelingen

Medewerkers van het Duitsland Instituut lichten tijdens de presentatie een aantal aanbevelingen uit die in het rapport worden gedaan. Schoolleiders bijvoorbeeld wordt afgeraden het woord 'pretpakket' te gebruiken voor het Cultuur en Maatschappij-profiel. "Om leerlingen niet met vooroordelen op te zadelen." Ook zouden scholen al in de brugklas moeten beginnen met Duits. Uitgevers van lesmethoden krijgen het advies om meer *Landeskunde* in de methode op te nemen en ook duidelijk te maken wat het belang van het leren van de Duitse taal is. "Uit de scholierenenquête die we in 2017 hielden kwam naar voren dat leerlingen vaak geen benul hebben en zich afvragen: Waarvoor doen we dit?", zegt Synke Hotje, die namens het DIA de resultaten presenteert. Ze roept verder op om snel met vernieuwde eindtermen en vooral een nieuw Centraal Schriftelijk Examen te komen, dat meer dan alleen leesvaardigheid toetst.

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel:

<https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/51636/docenten-duits-willen-het-vak-vernieuwen>